

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sanni Väätäinen

Elli-Maija Masanen

OSALLISUUTTA KULTTUURISESTA VUORO- VAIKUTUKSESTA

Osallisuus, itsetuottamus sekä omiin kykyihin ja taitoihin uskominen

Sosiaali- ja terveysala

2022

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Sanni Väätäinen ja Elli-Maija Masanen
Opinnäytetyön nimi	Osallisuutta kulttuurisesta vuorovaikutuksesta. Osallisuus, itseluottamus sekä omiin kykyihin ja taitoihin uskominen.
Vuosi	2022
Kieli	Suomi
Sivumäärä	46
Ohjaaja	Heidi Blom

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä selvitetään, miten osallisuuden lisääntyminen lisää ihmisen itseluottamusta sekä vaikuttamisen keinoja itseään koskeviin asioihin niin yhteiskunnallisella kuin yksilöllisellä tasolla. Toiminnallinen osuus toteutetaan neljä kertaa Kuva ja sana -ryhmässä.

Projektin kohderyhmä koostuu työelämän ulkopuolella olevista, syrjäytymisen vaarassa tai heikossa asemassa olevista henkilöistä. Projektin tarkoituksena on lisätä osallistujien osallisuutta, itseluottamusta sekä vuorovaikutusta kulttuurisia keinoja käyttäen.

Tämän opinnäytetyön apuna koko Kuva ja Sana -ryhmän aikana toimivat eri kulttuuriset keinot, sekä niihin liittyvät teoreettiset viitekehykset. Käyttämämme kulttuurisia keinoja ovat mm. valokuvaaminen, maalaaminen ja runojen kirjoittaminen. Näiden kulttuuristen keinojen avulla avaamme vaikeita asioita ja teemme erilaisia tehtäviä eri ympäristöissä, joissa asiakas joutuu miettimään esimerkiksi omia vahvuuksiaan. Jokainen työ esitellään muille ryhmäläisille, jonka tarkoituksena on saada vahvistusta itseluottamukseen ja hyvää palautetta muilta osallistujilta.

Avaamme teoriaa työttömyyden, pitkäaikaistyöttömyyden, syrjäytymisen, osallisuuden ja osallistavan taiteen, kulttuurihyvinvoinnin ja vuorovaikutuksen, kulttuuriin osallistumisen ja green caren osalta.

On tutkittu, että hyvä itseluottamus lisää kiinnostusta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tällä tarkoitamme yhteiskunnallisella tasolla tapahtuvia yksilöä koskevia päätöksiä ja asioita. Toiminnallisen opinnäytetyömme lopputuloksena on se, että nämä käyttämämme kulttuuriset keinot lisäsivät syrjäytymisvaarassa olevien työttömien osallisuuden tunnetta ja antoi heille kokemuksen oman itseluottamuksen ja omien vaikuttamismahdollisuuksien lisääntymisestä.

Avainsanat: työttömyys, osallisuus, vuorovaikutus, kulttuurihyvinvointi, green care

ABSTRACT

Authors	Sanni Väätäinen and Elli-Maija Masanen
Title	Inclusion in Cultural Interaction. Participation, self-confidence and their own abilities and skills believing.
Year	2022
Language	Finnish
Pages	46
Name of the Supervisor	Heidi Blom

This practice-based thesis studies how increasing social inclusion increases a person's self-confidence and means of civic activity regarding matters concerning themselves both on a societal and an individual level. The practical part of the study is conducted in a group form, "Image and Word group", which consists of four different group meetings. The target group of the project consists of people outside of the Finnish workforce, those at risk of social marginalization and/or those in socially and societally disadvantaged groups. The aim of the study is to increase the participants' social inclusion, self-confidence and interaction by using various cultural means.

This practical-based thesis is aided by various cultural means together with the related theoretical frameworks throughout the Image and Word group. The cultural means used in the groups are e.g. photography, painting and writing poems. With the help of these cultural means, we open even the most difficult things with the participants, and do various tasks in different environments, where the participants have to think about their personal strengths, for example. Each piece of work is presented to the other group participants for the purpose of gaining better self-confidence and good feedback from the others.

We open up the theory in respect of unemployment, long-term unemployment, social marginalization, social inclusion and inclusive art, cultural well-being and interaction, participation in culture, and green care. According to prior research, good self-confidence increases a person's interest in civic activity on matters concerning him/herself. By this we mean the societal level decisions that concern and affect the individual. The conclusion of the practice-based thesis is that the cultural means used in this study increased the perception of social inclusion and gave a feeling of increased self-confidence and increased possibility to influence on societal level decisions concerning themselves, for those at risk of social marginalization.

Keywords: unemployment, social inclusion, interaction, cultural well-being, green care

SISÄLLYSLUETTELO

TIVIISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	PROJEKTIN TAUSTA, TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT.....	7
	2.1 Toimeksiantajan esittely.....	7
	2.2 Opinnäytetyön kuvaus ja rajaus.....	8
	2.3 Ryhmän, projektin tarkoitus ja tavoitteet.....	9
3	TEORIATAUSTA.....	10
	3.1 Työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys ja syrjäytyneisyys.....	10
	3.2 Osallisuus ja osallistava taide.....	11
	3.3 Kulttuurihyvinvointi ja vuorovaikutus.....	12
	3.4 Kulttuuriin osallistuminen.....	13
	3.5 Green care.....	14
	3.6 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta.....	15
4	PROJEKTIN LÄHESTYMISTAPA JA TOTEUTUS.....	17
5	TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	18
	5.1 Toteutus.....	18
	5.2 Tapaamiset.....	19
6	TOIMINNAN TULOKSET.....	22
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	25
8	POHDINTA.....	28
	8.1 Tutkimuksen eettisyys.....	31
	8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	32
	LÄHTEET.....	34
9	LIITTEET.....	36

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. SWOT-analyysin nelikenttä

LIITELUETTELO

LIITE Kyselylomake

LIITE Tapaamiset

LIITE Saatekirje

LIITE Työllistymisen portaat

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä selvitetään, voidaanko työttömien ja syrjäytyneiden vaasalaisten osallisuuteen vaikuttaa kulttuurisia keinoja käyttäen. Teemme opinnäytetyömme toiminnallisena projektina ja suunnittelimme ja toteutimme kesän 2021 aikana toiminnallisen Kuva ja Sana -ryhmän vaasalaisille työttömille. Työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneille ja kouluttamattomille on tarjolla monenlaista tukea, apua, ohjelmaa ja kursseja. Halusimme tarjota vaasalaisille työttömille ja syrjäytyneille 16-64 vuotiaille mielekästä ja erilaista ryhmätoimintaa, jonka avulla saisimme lisättyä heidän osallisuudentunnettaan yhteiskunnassa ja henkistä hyvinvointiaan sekä luottamusta omiin kykyihinsä ja osaamiseensa.

TEO-hankkeella (eli ”työkuntaa ja elinvoimaa osallisuudesta -hanke”) on järjestetty aikaisempina vuosina ”Kuva ja sana” luova työpaja, jossa on ollut mukana useampia työttömiä asiakkaita. Ryhmä on ollut pidetty ja sille on ollut tarvetta, joten haluamme omalla projektillamme jatkaa tätä ryhmätoimintaa pidemmälle kesään ja tarjota työttömille mahdollisuuden saada suunniteltua toimintaa kesän ajalle.

Avaamme laajemmin opinnäytetyössämme työttömyyden, osallistavan taiteen, kulttuurihyvinvoinnin -ja vuorovaikutuksen, kulttuuriin osallistumisen ja osallisuuden sekä Green Caren -käsitteitä. Lisäksi avaamme näitä käsitteitä työttömien ja syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden näkökulmasta ja kuinka nämä edellä mainitut teemat näyttäytyvät osana heidän hyvinvointiaan ja osallisuuden kokemuksiaan.

Pohdimme opinnäytetyössämme järjestämämme ryhmätoiminnan eettisyyttä ja arvioimme toiminnan onnistumista tekemämme palautekyselyn ja siihen saamiemme vastausten perusteella.

2 PROJEKTIN TAUSTA, TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT

Teimme toiminnallisen opinnäytetyömme TEO-hankkeelle (Työkuntaa ja elinvoimaa osallisuudesta). TEO-hanke on Euroopan unionin rahoittama kolmevuotinen hanke (1.5.2020 – 30.4.2023). Se kuuluu Suomen rakennerahasto-ohjelman “Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020” -hanke-kokonaisuuteen. Vaasan kaupunki osallistuu hankkeeseen yhteistyössä SPR- kirppiksen ja EduVamian kanssa.

SPR-Kirppikset ovat Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin omistama Kirppismyymäläketju. SPR-Kirppiksillä myydään lahjoituksena saatua puhdasta ja ehjää tavaraa ja toimitetaan apua kotimaan paikalliseen avustustyöhön sekä kansainväliseen vaateapuun. SPR-Kirppiksien tuotto käytetään auttamis- ja vapaaehtois toimintojen tukemiseen SPR:n Länsi-Suomen piirin alueella. (SPR-Kirppis)

TEO-hanke tekee yhteistyötä SPR:n paikallisten osastojen kanssa, alueiden TE-palveluiden kanssa sekä kaupunkien, kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Vaasan SPR-kirppiksen osuus hankkeen toiminnassa on järjestää TEO-hankkeen osallistujille halutessaan työympäristöön tutustumista, jonka kesto on 1-5 päivää. Nämä päivät suunnitellaan osallistujalle yksilöllisesti esimerkiksi kerran viikossa viiden viikon ajan.

Toinen TEO-hankkeen yhteistyökumppani on EduVamia, eli Vaasan ammattikoulu. EduVamian osuus hankkeen osalta on järjestää eritasoisia digiosaamisen ryhmiä TEO-hankkeen osallistujille.

2.1 Toimeksiantajan esittely

Hankkeen kohderyhmäläiset ovat työttömiä työikäisiä, eri taustoja omaavia henkilöitä. TEO-hankkeen tavoitteena on lisätä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien alueen henkilöiden osallisuutta ja edistää heidän omaa elämänhallintaansa, auttaa heitä löytämään omat vahvuudet ja oppia kehittämään ja käyttämään niitä, jotta heidän jokapäiväinen elämänsä saisi merkityksellistä sisältöä.

Avaamme termiä pitkäaikaistyötön, sillä iso osa TEO-hankkeen asiakkaista ja kohderyhmäläisistä ovat pitkäaikaistyöttömiä. Vaasan kaupungin työllistämispalveluiden yhtenä tavoitteena on vaasalaisten pitkäaikaistyöttömien palkkatukityöllistäminen sekä osatyökykyisten työllistäminen. Vaasan kaupunki työllistää palkkatuella noin 200 henkilöä vuosittain eri yksikköihinsä. Työllistämisen toiminta-ajatus on vaasalaisten pitkäaikaistyöttömien palkkatukityöllistäminen ja sitä kautta työmarkkinatuen kuntaosuusmaksun pienentäminen. Työllistämisen tehtäviä ovat myös velvoitetyöllistäminen, osatyökykyisten työllistäminen, nuorten/erityisnuorten kesätyöllistäminen, jatkopolkujen etsiminen, työnhaku, sekä työllistämistä edistävien hankkeiden tukeminen. Vaasan työllistämispalvelut tarjoaa myös siviilipalveluspaikkoja vaasalaisille siviilipalveluvelvollisille.

Koska hyvin useaa hankkeen kohderyhmäläistä yhdistää oman osallisuuden väheksyminen ja sen tärkeyden ymmärtämättömyys, päätimme valita aiheeksi osallisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamisen kulttuurisin keinoin. Koemme nämä asiat tärkeiksi ja ne ovat myös TEO – hankkeen tärkeitä ”ohjenuoria”, punaisia lankoja.

Opinnäytetyömme ja tämän suunnittelemamme ryhmän avulla pyrimme lisäämään vaasalaisten 16-64 -vuotiaiden työttömien osallisuutta, itsevarmuutta, luotamusta itseensä sekä muihin ihmisiin ja saada heidät vaikuttamaan omaan osallisuuteensa ja sen lisääntymiseen ja kasvamiseen positiivisella tavalla. Pääteemat rajasimme aiheisiin kulttuurihyvinvointi/ -vuorovaikutus, osallisuus ja green care.

2.2 Opinnäytetyön kuvaus ja rajaus

Kohderymänä projektille toimi Vaasan alueen syrjäytymisvaarassa olevat tai jo syrjäytyneet 16-64 -vuotiaat työttömät ja työkäiset. Projektimme ja toiminnallisen ryhmämme tarkoituksena on lisätä työttömien ja syrjäytyneiden osallisuutta ja parantaa heidän vuorovaikutustaan kulttuurisin keinoin. Pidimme asiakkaille toiminnallista ryhmää kesäkuun ajan. Jokaiselle tapaamiskerralle oli varattu aikaa kolme tuntia. Tapaamiskerroille oli suunniteltu runko ja laadittu aikataulu sille, mitä ja milloin kullakin tapaamiskerralla tehdään asiakkaiden kanssa. (Liite2) Ryhmän pääajatuksena oli lisätä asiakkaiden osallisuutta ja parantaa heidän vuorovai-

kutustaan. Pidimme ryhmän asiakaslähtöisenä niin, että huomioimme myös asiakkaiden toiveet ryhmien sisältöjen suhteen ja olimme valmiita muokkaamaan ennalta suunniteltuja toimintoja ja aikatauluja asiakkaiden toiveiden mukaisiksi.

Tämä kesäkuun ryhmä toimi jatkoryhmänä aikaisemmin toukokuussa TEO-hankkeessa pidetylle vastaavalle ryhmälle ja pääsimme näin ollen luomaan jo yhteyttä ja verkostoja asiakkaisiin ennen varsinaisen oman ryhmämme alkua osallistumalla itse toukokuun ryhmään mukaan ja toimimalla siinä ryhmänvetäjän apuna. Tämä lisäsi ja vahvisti luottamussuhdetta meidän ja asiakkaiden välillä ja koimme sen todella antoisaksi ja hyödylliseksi oman kesäkuun ryhmämme kannalta.

2.3 Ryhmän, projektin tarkoitus ja tavoitteet

Pyrimme tällä toteutuksella ja toiminnallisella ryhmällämme siihen, että järjestämämme ryhmätoiminta antaa asiakkaille mahdollisuuden päästä toteuttamaan itseään kulttuurin eri keinoja apuna käyttäen ja että asiakkaat pääsevät tutustumaan eri kulttuuritoimintoihin ja esimerkiksi kosketukseen luonnon kanssa. Tarkoituksemme oli lisäksi tuoda green care ajatusta -ja toimintamallia osaksi asiakkaiden elämää ja sisällyttää sitä ryhmien toimintaan. Toivomme, että tämä toiminnallinen ryhmä auttaa lisäämään asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisää heidän osallisuuden tunnettaan ja parantaa heidän vuorovaikutustaitojaan.

Ryhmän tavoitteena on lisätä siihen osallistujien osallisuuden tunnetta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämänlaatuun tuottamalla kulttuurisisältöä, kuten esim. runoja, valokuvausta, maalausta ja taidetta. Osana toimintamme tavoitetta on löytää työttömille ja syrjäytyneille mielekästä tekemistä arkeen ja harjoitella keinoja itsensä toteuttamiseen, sekä sen kautta lisätä heidän voimaantumistaan. Pyrimme löytämään jokaiselle osallistujalle jonkin henkilökohtaisen mielenkiinnonkohteen toiminnallisen ryhmän toimintojen kautta.

3 TEORIATAUSTA

Suuri osa TEO-hankkeen asiakkaista ovat työttömiä, pitkäaikaistyöttömiä tai jo syrjäytyneitä ihmisiä. Tämän vuoksi paneudumme teoriaosuudessa erityisesti näihin termeihin. Työttömyyteen liittyen löysimme mielenkiintoista tilastoa aiheeseen liittyen. Näitä teemoja myös TEO-hankkeessa pohditaan yhteistuumin Vaasan kaupungin työllistämispalveluiden kanssa. Miten työllisyyttä saisi laskuun ja ihmisiä työllistymään tai oikeaan palveluun. (Ks. Liite 4.). Työllistymisen portaat (liite 4.) on hyvä hahmotelma Vaasan alueen työllistymisen mahdollisuuksista. Portaat johdattelevat matalimmasta kynnyksestä ylimpään. Tavoitteena on löytää jokaiselle asiakkaalle oikea lähtökohta ja päämäärä työllistymisen näkökulmasta.

3.1 Työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys ja syrjäytyneisyys

Työttömyys on elämäntilanne, joka asettuu jyrkkään ristiriitaan yhteiskunnassa vallitsevien normien ja ihanteiden kanssa. Nuoret aikuiset kokevat usein, että palkkatyön mukanaan tuoma yhteiskunnallinen osallisuus on tärkeämpää kuin siitä saatava raha. Työelämähaaveet liittyivät ennen kaikkea toiveisiin yhteiskunnallisesta osallisuudesta.

Työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2021 huhtikuussa 244 000 (virhemarginaali \pm 24 000), mikä oli 30 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömiä miehiä oli 138 000 ja naisia 106 000. Työvoiman ulkopuolella olevia 15–74-vuotiaita oli vuoden 2021 huhtikuussa 1 404 000, mikä oli 69 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. (STAT 2021) Nämä henkilöt kuuluvat myös vahvasti TEO- hankkeen kohderyhmään.

Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2021 huhtikuussa 29 000 enemmän kuin vuosi sitten (koko Suomi). Työttömiä oli puolestaan 30 000 enemmän kuin vuoden 2020 huhtikuussa. Työllisyysasteen trendiluku oli 71,3 prosenttia ja työttömyysasteen trendiluku 7,6 prosenttia. (STAT)

Pitkäaikainen työttömyys ja jatkuva työnhaku voivat tuntua monista ihmisistä lan-
nistavilta ja ne voivat luoda avuttomuuden tunnetta sekä masentuneisuutta. Ti-
lannetta voivat vaikeuttaa myös esimerkiksi velka- tai mielenterveysongel-
mat. Masentuneena ei aina edes jaksa hakea töitä tai muutenkaan pysyä aktiivi-
sena. (MIELI ry.) Mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmien ohella työelämän ulko-
puolella oleminen on nuorille aikuisille suuri ahdistuksen, häpeän ja syyllisyyden
aihe.

Syrjäytymisen käsitteellä kuvataan nykyaikaisia yhteiskunnallisen huono-osaisuu-
den muotoja. Syrjäytyminen voi olla seurausta esim. mielenterveysongelmista,
joutumisesta yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle, päihte-
iden väärinkäytöstä, köyhyydestä ja työttömyydestä. Työttömyys ja syrjäytyneisyys
kulkevat siis usein käsikädessä. Syrjäytyminen voi myös estää ihmisiä osallistu-
masta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. Ihmiset ovat eri-
tyisen alttiita syrjäytymiselle elämän muutosvaiheissa, kuten koulun tai opiskelun,
työsuhteen tai parisuhteen päättyessä. (STM.)

Sosiaalinen kipu on kuin toinen taakka. Se taakka seuraa alkuperäisiä ongelmia,
kuten uupumusta, köyhyyttä, työkyvyttömyyttä tai sairautta. Sille ominaista on ti-
lanteeseen liittyvien ajatusten ja tunteiden tuskallinen pyörittely monesti yksin
omassa mielessään.

3.2 Osallisuus ja osallistava taide

Osallisuus merkitsee kuulumista johonkin yhteisöön, yhteisössä toimimista sekä
kokemusta omasta merkityksestä yhteisön jäsenenä. Osallisuus voidaan nähdä
sekä tavoitteena, että keinona lisätä yhteiskunnan yhtäläisyyttä ja tasa-arvoa. Osal-
lisuus sisältää poliittisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Kulttuurin näkökulmasta osal-
lisuuden poliittiseen ulottuvuuteen liitetään voimakkaasti kulttuurisen kansalai-
suuden käsite. Se käsittää yksilön kulttuuriin osallistumisen mahdollisuuksien edis-
tämisen, eli yksilöiden oman kulttuurin harjoittamisen oikeuden sekä taiteen ja

kulttuurin toimimisen väylinä yksilöiden osallistumiselle kansalaisina demokraattiseen yhteiskuntaan. (Virolainen J. 2015).

Osallistavaksi taiteeksi voidaan määritellä aktiiviseen taidetoimintaan perustuva, osallistujalähtöinen vuorovaikutuksellinen tilanne. Olennaisinta siinä on osallistujien tarpeista ja toiveista lähtevä osallistuminen ja taiteellinen toiminta sekä merkitykselliset kokemukset ja niiden jakaminen yhdessä muiden kanssa. Taiteellinen tasa-arvo riippumatta siitä mikä osaamistaso osallistujalla on, sekä osallistujien valtauttaminen, voidaan nähdä tavoitteina osallistavalle taidetoiminnalle. Jokainen on hyvä juuri sillä taidetasolla millä on. Tällaisessa taidetoiminnassa opetustilanteen ja taiteellisen prosessin rajat katoavat ja osallistajat voivat parhaimmillaan jakaa todella syvällisen, yhteisöllisen ja taiteellisen kokemuksen. Osallistava taide luo siis dialogisen suhteen ympäröivän maailman kanssa ja luo vuorovaikutusta eri keinoin. (Virolainen J. 2015.)

3.3 Kulttuurihyvinvointi ja vuorovaikutus

Kulttuurihyvinvointi voidaan jakaa yksilölliseen tai yhteisölliseen. Se viittaa jaettuun kokemukseen siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Kyseessä voi olla ilmiö, jossa kulttuuri ja taide kantavat tai välittävät erilaisia vaikutuksia ja merkityksiä, jotka liittyvät hyvinvointiin. Ihmisen merkityksellinen toiminta taiteen ja kulttuurin parissa on tämän keskiössä, se sisältää lisäksi myös arjen kulttuurisuuden. (Aschan T. & Juhola J. 2021.)

Kulttuuri ja sen hyvinvointia tukevat vaikutukset läpäisevät ihmisen elämänkaaren kokonaisuudessaan ja ilmenevät ihmisen omassa taidesuhteessa. Taide ja kulttuuri ymmärretään osana hyvää elämänlaatua ja elinikäistä oppimista. Ihminen on kulttuurin kokija ja toimija ja hänellä on kulttuurisia oikeuksia ja tarpeita. Näiden täytyminen ja toteutuminen on kulttuurihyvinvointia. Jokainen on jollain tavalla kulttuurinen, luova, itseään ilmaiseva ja kommunikoiva, riippumatta siitä minkä ikäinen on, kuinka voi ja millaiset elinolosuhteet ihmisellä on. (Aschan T. & Juhola J. 2021.)

Hyvinvointi ja luovuus ovat voimakkaasti vuorovaikutuksessa keskenään. Luovuus edistää hyvinvointia, ja hyvinvointi taas puolestaan edistää luovuutta. Ihminen voi tutkia ja hahmottaa omaa itseään ja omaa elämäänsä luovia keinoja apuna käyttäen. (Aschan T. & Juhola J. 2021.)

Yksi hyvä ja toimiva keino on taide- ja kulttuurilähtöinen työskentely. Runojen, kirjoittamisen, korttien tekemisen, kuvien ottamisen, kuvaamisen ja käsin tekemisen kautta voi tehdä näkyväksi tunteita, kokemuksia, ajatuksia ja muistoja. Valokuvauksen ja maalaamisen avulla voi saada kuvattua sisäisiä solmuja, joille ei aina löydy sanoja. Luonnosta saattaa löytyä symboliksi esine tai asia kuvaamaan henkisiä ja fyysisiä tuntemuksia, joita ei aina osaa sanoin selittää. (Aschan T. & Juhola J. 2021.)

Luova toiminta auttaa ottamaan tarvittavaa etäisyyttä omaan arkeen, jolloin ihminen löytää uusia tapoja ymmärtää ja muotoilla omaa elämäntarinaansa ja elämänkokemuksiaan. (Aschan T. & Juhola J. 2021.)

3.4 Kulttuuriin osallistuminen

Kulttuuriin osallistumisella tarkoitetaan niin kulttuurin kuluttamista, kuten osallistumista erilaisiin taide- ja kulttuuritapahtumiin kuin taiteen tekemistä ja luomistakin. Kulttuuriin osallistumisen on palvelujen tarjontaan liittyvien syiden, kuten palvelujen monipuolisuuden ja määrän sekä palvelujen järjestämisen tapojen lisäksi todettu kytkeytyvän moniin eri tekijöihin, kuten esim. ikään, sukupuoleen, koulutukseen ja tulotasoon. Kulttuuriin osallistumiseen vaikuttavat merkittävästi myös osallistujien omat kiinnostuksen kohteet, odotukset, mieltymykset, aikaisemmat kokemukset sekä omat valmiudet ja kyvyt. (Lahtinen E. Sokka S. & Jakonen O. 2017).

Osallisuutta kulttuuriin tarkastellaan mm. poliittisesta tai sosiaalisesta näkökulmasta. Poliittisen ulottuvuuden näkökulmasta katsottuna kiinnitetään huomiota erityisesti kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen sekä ihmisten mahdollisuuteen osallistua kulttuuritoimintojen kehittämiseen ja päättämiseen. Sosiaalisen ulottuvuuden näkökulmasta osallisuus näyttäytyy erityisesti vastakohtana syrjäytymi-

selle. Osallisuus nähdään ihmisen valtaistumisena tai voimaantumisenä. Sosiaalisen osallisuuden voi ajatella osallistumisen lisäksi sisältävän myös kokemuksen osallisuudesta, identiteetistä ja kuulumisesta johonkin. (Taikurisydän 2019.)

Kulttuurihyvinvoinnin käsikirjassa kirjoitetaan, että taide- ja kulttuuriosallistuminen vaikuttaa terveyteen monikanavaisesti. Kulttuurihyvinvoinnin käsikirjassa viitataan WHO:n tekemään raporttiin. Raportissa nostetaan esiin erilaisia hyvinvoinnin kannalta keskeisiä osatekijöitä, jotka liittyvät taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Osatekijöitä ovat esimerkiksi: tunteiden herättäminen, mielikuvituksen käyttö, aistien aktivointi, kognitiivinen stimulaatio, sosiaalinen vuorovaikutus ja fyysinen toiminta. WHO:n raportti tuotiin esiin kulttuurihyvinvoinnin käsikirjassa. Raportti korostaa taideosallistumisen monikanavaisia vaikutuksia terveyteen. Taiteen tekemiseen ja kokemiseen liittyvät komponentit voivat saada aikaan erilaisia psykologisia, sosiaalisia vasteita. Näitä psykologisia vasteita ovat esimerkiksi parantunut, minäpystyvyyden vahvistuminen, selviytymiskeinojen kehittyminen ja tunteiden säätely. Yksinäisyyden ja eristyneisyyden väheneminen sekä sosiaalisen tuen lisääntyminen muun muassa ovat näitä sosiaalisia vasteita. (Houni P. Turpeinen I. & Vuolasto J. 2020.)

3.5 Green care

Green Care on luonnossa tehtävää ammatillista toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Toimintaa harjoitetaan tavoitteellisesti, vastuullisesti sekä ennen kaikkea ammatillisesti. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla. Green care toimintatapana soveltuu esimerkiksi silloin, kun keskustelun lisäksi kaivataan jotain toiminnallista ja yhteisöllistä. Kuten esimerkiksi kuntouttavaan työtapaan. Green Care on luontoon liittyvää ammatillista toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. (Green Care Finland).

Luontoavusteisuus sopii erityisesti asiakkaille, joille keskustelun rinnalle haetaan toiminnallisuutta tai yhteisöllisiä kokemuksia. Luontoavusteisten menetelmien toimivuudesta on hyviä kokemuksia kaikkien ikäryhmien ja monenlaisten kuntou-

tujaryhmien parissa. Green care toiminta sopii hyvin myös asiakkaille, joilla kuntoutumiseen liittyy motivaation ongelmia tai tarvetta uudenlaisten ajattelu- ja toimintatapojen löytämiseen. (Green Care Finland).

Green care toiminta sopii hyvin myös tilanteisiin, joissa asiakkaiden kanssa lähde-
tään hakemaan toimivaa vuorovaikutussuhdetta, ja tarvitaan keskinäistä luottamusta vahvistavia yhteisiä kokemuksia. Toiminnallisuus luonnon parissa voi helpottaa ja nopeuttaa myös ongelma-alueiden kartoittamista. (Green Care Finland).

3.6 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Opinnäytetyön tekijät: Tiina Malm ja Julia Pietiläinen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä asiat lisäävät tai vähentävät osallisuutta. Opinnäytetyö on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että osallisuutta ja sen tekijöitä edistämällä voi vaikuttaa väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Esille nousi osallisuutta lisääviä ja vähentäviä tekijöitä. Tutkimuksen nimi: Osallisuus hyvinvoinnin edistämisessä

Opinnäytetyön tekijä: Härkönen Johannes. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kuopion kaupungille kehittämisideoita sosiaaliseen osallisuuteen ja sosiaaliseen esteettömyyteen. Opinnäytetyössä käsitellään osallisuuden ja esteettömyyden teoriaa laajalti ja sen avulla pyritään avaamaan sosiaalisen osallisuuden sekä sosiaalisen esteettömyyden käsitteitä. Opinnäytetyö menee ”teoksena” Kuopion kaupungin hyödynnettäväksi eri palvelualueille. Opinnäytetyön nimi: Sosiaalinen osallisuus ja sosiaalinen esteettömyys – mitä ne tarkoittavat ja kuinka huomioida ne?: Kehittämisideoita Kuopion kaupungille.

Opinnäytetyön tekijä: Takala Heikki. Opinnäytetyö toteutettiin, koska maahanmuuttajien osallisuus ja työllistyminen ovat olleet puheenaiheita vuoden 2015 pakolaisallosta lähtien. Kotoutuksen ja työllistymisen onnistumisesta on puhuttu

paljon, mutta ajantasaista tietoa on saatavilla vain vähän. Tilastollisesti maahanmuuttajien työttömyys on kuitenkin nousussa. Tietoa kerättiin laadullisella menetelmällä asiantuntijahaastattelujen avulla. Asiantuntijoilta kysyttiin minkälaisena he näkevät opiskelijoiden osallisuuden ja työllisyysnäkymät. Vastauksia tarkasteltiin toiminnallisen oikeuden näkökulmasta.

Tuloksista kävi ilmi, että osallisuus toteutuu asiantuntijoiden mukaan yhteiskunnallisissa rakenteissa, mutta jää joiltakin osin toteutumatta yksilön arjessa. Työllisyysnäkymät nähtiin valmistumisen jälkeen hyvinä. Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajaopiskelijoiden osallisuus ja työllistyminen.

4 PROJEKTIN LÄHESTYMISTAPA JA TOTEUTUS

Valitsimme tutkimuksen tekemiseen ja toteutukseen toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on synnyttää toiminnallinen tuotos. Yleensä ratkaistaan jokin ongelma, kuvaillaan jokin prosessi ja analysoidaan sen vaiheita tai kehitetään jotain alan käytäntöä. Palvelua tai tuotetta rakennetaan, kokeillaan ja kehitellään käytännön toiminnan kautta. Koska toiminnallinen opinnäytetyö tehdään käytännön toiminnan kautta, päädyimme siihen. Se sopi parhaiten jo aiemmin keksimäämme ryhmämuotoiseen ideaan.

Ammattikorkeakoulussa voi tehdä joko toiminnallisen tai tutkimuksellisen opinnäytetyön. Toiminnallinen opinnäytetyö tuottaa valmistuessaan raportin lisäksi aina jonkin konkreettisen tuotoksen, jota kutsutaan produktiksi eli opinnäytetyön toiminnalliseksi osuudeksi. Produktina voi olla esimerkiksi opas, ohje tai toimintatuokio. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 51, 65.) Meille molemmille oli alusta asti selvää, että haluamme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellisen opinnäytetyön sijaan, sillä se tuntui meistä luonnollisemmalta, kun pohdimme tapamme opiskella ja työskennellä.

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä opiskelija osoittaa kykenevänsä yhdistämään teorian tiedon käytäntöön (Vilka & Airaksinen 2003, 41–42). Teorian tiedon yhdistäminen käytäntöön tapahtui suunnittelemalla toiminnallinen ohjaustuokio etukäteen kirjoitetun tietoperustan pohjalta.

Opinnäytetyöraportti on merkittävä osa toiminnallista opinnäytetyökokonaisuutta. Raportista lukijalle selviää se, mitä, miksi ja miten opinnäytetyö on tehty. Lisäksi raportista ilmenee, millainen työprosessi opinnäytetyö on tekijälle ollut ja miten hän itse sitä arvioi. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.)

5 TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Ryhmän suunnittelu toteutui yhteistyössä TEO-hankkeen kanssa. Teimme suunnitelma rungon (liite 2) aikaisemmin toukokuussa pidetyn vastaavanlaisen ryhmän pohjalta. Pohdimme mitkä asiat olimme havainneet toimiviksi kyseisessä ryhmässä ja mitkä kulttuuriset keinot ja menetelmät mielestämme voisi toimia hyvin työttömien osallisuuden lisäämiseksi omassa kesäkuun ryhmässämme.

Aineiston keruussa ja ryhmän suunnittelussa saimme apua Vaasan kaupungin kulttuurisuunnittelijalta, joka toimi ohjaajana ja ryhmän vetäjänä toukokuun ryhmässä. Saimme häneltä tukea ja vinkkejä siitä, mitä menetelmiä ja toimintoja voisimme käyttää omassa toiminnallisessa ryhmässämme.

Teimme valmiin rungon aikatauluineen ja sisältöineen, mutta jätimme myös asiakkaille tilaa ja mahdollisuuden vaikuttaa ryhmän toimintoihin ja sisältöihin.

5.1 Toteutus

Osallisuus ja osallistava taide kulkivat teemoina ja käsitteinä läpi koko kesäkuussa pitämämme kuva ja sana -ryhmän ajan aina suunnittelusta toteutukseen. Halusimme luoda tilan toteuttaa ja ilmaista itseään ja luoda juuri oman näköistä taidetta ja kulttuuria ja osallistaa asiakkaita jokaisessa ryhmän ja toiminnan vaiheessa tuomaan omia ideoita ja ehdotuksia, toiveita ja tarpeita esiin.

Halusimme toiminnallisessa ryhmässämme ottaa huomioon työttömyyden mukana tulevat sosiaaliset ongelmat ja mahdolliset mielenterveydelliset ongelmat, asiakkaiden itsetunnon vähyyden ja mahdollisesti sen puuttumisen ja voimavarojen vähyyden. Halusimme luoda ryhmästä intiimin huomioimalla sopivan kokoisen ryhmäkoon ja halusimme mahdollistaa asiakkaiden kuulluksi tulemisen ja osallisuuden, osallistamalla heitä osaltaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Suunnittelimme toiminnan sellaiseksi, joka vahvistaisi asiakkaiden hyvinvointia, itsetuntoa, osallisuutta ja vuorovaikutusta ja toisi heille iloa ja valoa heidän arkeensa.

5.2 Tapaamiset

Ensimmäisellä tapaamiskerralla tutustuimme toisiimme. Ryhmässä oli mukana toisilleen jo ennestään tuttuja ihmisiä, mutta myös henkilöitä, jotka eivät ole olleet missään hankkeen toiminnassa aiemmin mukana. Harmillisesti ensimmäisellä kerralla ryhmässä oli mukana vähemmän osallistujia kuin oli tarkoitus.

Jokainen esitteli itsensä ja kävimme yhdessä läpi kuulumiset. Kuulumisten läpikäymisen jälkeen, lähdimme yhdessä ryhmäläisten kanssa suunnittelemaan tulevia tapaamiskertoja. Harva rohkaistui sanomaan toiveitaan, joten aloitimme itse tekemällämme rungolla. Tekemämme runko ryhmäkerroille oli jokaisen mieleen, pieniä muutoksia teimme yhdessä.

Tämän jälkeen lähdimme ulos tutkimaan ja kuvaamaan puhelimella lähiympäristöä. Kuvien teemaksi sovimme yhdessä "sen hetkinen fiilis". Jokainen sai kuvata luonnosta ja ympäristöstä asioita, jotka kuvastivat omaa sen hetkistä tunnetta jollain tavalla.

Palasimme takaisin hankkeen tiloihin. Jokainen sai valita ne kuvat, mitkä halusivat esitellä muille. Tämän jälkeen tehtävänä oli kirjoittaa apusanoja käyttäen runoa muistuttavia lauseita. Asiakkaista jokainen uskaltautui sanoa avaamaan sen hetkisiä tunteuksiaan kuvien ja lauseiden avulla.

Loppuaika oli varattu edellä mainittuun. Kiitimme jokaista rohkeudesta avata omia tunteuksiaan juuri sillä hetkellä. Kaikilla jäi ensimmäisestä kerrasta hyvä mieli.

Toisella tapaamiskerralla aloitimme päivän kuulumisilla ja muistutettiin mieleen edellisen tapaamisen asioita. Tämän jälkeen puhuimme päivän aiheesta.

Jokaiselle jaettiin paperi ja maalaustarvikkeet. Tehtävänä oli maalata kuva edellis-kerran omista mietteistä/lauseista. Aikaa tähän jokaisella oli noin 45 minuuttia. Maalaamisen yhteydessä kahvitelimme ja tuli puheeksi monia mielenkiintoisia aiheita. Aiheet olivat ajankohtaisista asioista sekä maalauksiin liittyvistä asioista ja aiheista.

Jokainen sai maalauksensa valmiiksi. Vuorollaan jokainen sai vapaaehtoisesti kertoa jotain kuvastaan. Jokainen kertoi jotain maalauksestaan ja näin ollen saimme erittäin avartavia keskusteluita yhdessä. Osa uskaltautui kertomaan jotain hyvin henkilökohtaisiakin asioita. Tästä olimme hyvin kiitollisia. Onnistuimme saamaan nyt jo ryhmästä luottavaisen ja intiimin, jossa jokainen pystyy kokemaan olonsa tervetulluksi ja luottavaiseksi.

Lopuksi kiteytimme päivän yhteen ja kerrottiin mitä ensi kerralla tapahtuisi. Jokaisella oli lähtiessään iloinen mieli.

Kolmas tapaaminen aloitettiin klo 10. Jälleen kerran tuttuun tapaan vaihdoimme yhteisesti kuulumiset ja joimme kahvit hankkeen tiloissa. Johdattelimme puhetta päivän aiheeseen, omiin tuntemuksiin sekä viikon aloitukseen liittyviin tuntemuksiin liittyen.

Ryhmän jäsenet saivat ison kasan aikakausilehtiä ja muuta materiaalia, joista leikattiin ja rakennettiin itselle unelmakartta. Aiheena unelmakartalle oli elämään liittyvät unelmat, tulevaisuuden tavoitteet ja haaveet sekä omaa osallisuutta ja vuorovaikutusta lisääviä asioita esimerkiksi työllistymiseen liittyen (jos aikeena on työllistyä tulevaisuudessa).

Kerättyään tarpeeksi asioita materiaaleista, aloitimme unelmakarttojen läpikäymisen. Jokainen esitteli halutessaan omansa vuorollaan. Osalla oli kartoissaan lauseita, jotka herättivät paljon ajatuksia ryhmän kesken. Avasimme yhdessä näitä ja mietimme eri näkökulmia asioille.

Lopuksi keskustelimme viimeisen yhteisen tapaamiskerran aiheesta ja sisällöstä. Päätimme tapaamiseen sovittuun aikaan.

Viimeinen eli **neljäs** tapaamiskerta aloitettiin tuttuun tapaan klo 10 kuulumisten vaihtamisella. Alkuperäinen suunnitelma oli lähteä Vaasan torille kahville, mutta pysyimme hankkeen omissa tiloissa ja joimme kahvit siellä.

Kuulumisten vaihtamisen jälkeen kerroimme, mitä viimeisellä yhteisellä tapaamiskerralla teemme. Aiheena oli omat vahvuudet. Jokaisen tuli tehdä itselleen kymmenen kohdan taulu, jossa oli omia vahvuuksia ja hyviä puolia. Materiaaleina sai käyttää kaikkea jo aiemmin käyttämiämme välineitä (lehtiä, maaleja, kuvaaminen jos halusi tehdä digitaalisena ja niin edelleen).

Aikaa tehtävän tekemiseen kului 1,5 tuntia. Jokainen teki työtään rauhallisesti ”omissa oloissaan”. Töiden oltua valmiita, aloitimme niiden läpikäymisen. Jokainen sai kertoa valitsemiaan kohtia taulustaan ja kehua itseään. Osallistujat saivat halutessaan kehua toisiaan ääneen.

Lopuksi joimme vielä kahvit ja lopetimme viimeisen tapaamiskerran. Jaoimme kaikille palautelomakkeet, joiden kerroimme liittyvän opinnäytetyöhömmme. Osa otti lomakkeen mukaan ja palauttaa sen meille sen täytettyään ja osan kanssa sovimme tapaamiskerrat, jolloin käymme lomakkeen läpi suullisesti.

Osallisuus ja osallistava taide kulkivat teemoina ja käsitteinä läpi koko ryhmän ajan aina suunnittelusta toteutukseen. Halusimme luoda tilan toteuttaa ja ilmaista itseään ja luoda juuri oman näköistä taidetta ja kulttuuria ja osallistaa asiakkaita jokaisessa ryhmän ja toiminnan vaiheessa tuomaan omia ideoita ja ehdotuksia, toiveita ja tarpeita esiin.

Halusimme toiminnallisessa ryhmässämme ottaa huomioon työttömyyden mukana tulevat sosiaaliset ongelmat ja mahdolliset mielenterveydelliset ongelmat, asiakkaiden itsetunnon vähyyden ja mahdollisesti sen puuttumisen ja voimavarojen vähyyden. Halusimme luoda ryhmästä intiimin huomioimalla sopivan kokoisen ryhmäkoon ja halusimme mahdollistaa asiakkaiden kuulluksi tulemisen ja osallisuuden, osallistamalla heitä osaltaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Suunnittelimme toiminnan sellaiseksi, joka vahvistaisi asiakkaiden hyvinvointia, itsetuntoa, osallisuutta ja vuorovaikutusta ja toisi heille iloa ja valoa heidän arkeensa.

6 TOIMINNAN TULOKSET

Touko -ja kesäkuun Kuva ja Sana -ryhmään osallistuville asiakkaille jaettiin jälkikäteen kyselylomake (liite 1.), johon olimme itse laatineet rungon ja kysymykset ryhmien sisältöön ja asiakkaiden kokemuksiin ryhmätapaamisista liittyen. Osa asiakkaista täytti lomakkeen itsenäisesti ja he toimittivat sen TEO-hankkeen ohjaajalle, kun tulivat vierailemaan osallisuuden olohuoneella ja juomaan kahvia sinne tuttuun viikoittaiseen tapaansa.

Kyselyssä (liite 1.) kysyimme asiakkailta heidän kokemuksiaan, tuntemuksiaan ja mielipiteitään molempiin Kuva ja Sana-ryhmiin liittyen. Ensiksi kysyimme toukokuussa järjestetystä ryhmästä ja erikseen kesäkuussa järjestettyyn, opinnäytetyöhömmä liittyvästä ryhmästä. Lopuksi halusimme kysyä vielä muuta palautetta, jos samankaltainen ryhmä järjestettäisiin mahdollisesti tulevaisuudessa.

Osan asiakkaiden kanssa olemme käyneet lomakkeita ja niiden vastauksia suullisesti läpi osallisuuden olohuoneessa, koska kaikki asiakkaat eivät kokeneet helppoksi kirjoittaa vastauksiaan lomakkeelle.

Olemme koonneet yhteenvedon ja pohdinnan ryhmän toteutuksesta ja arvioinnista asiakkaiden täyttämien lomakkeiden, asiakkaiden kanssa käytyjen keskustelujen ja oman pohdintamme ja tekemiemme havaintojemme pohjalta.

Toukokuun Kuva ja Sana -ryhmään osallistui työttömiä ja syrjäytymisvaarassa olevia asiakkaita tapaamiskerrasta riippuen 4-6 henkilöä. Toukokuun ryhmän palaute oli positiivista ja suurin osa kyselylomakkeeseen vastanneista kertoivat oman osallisuutensa lisääntyneen ryhmän ansiosta. Kyselylomakkeeseen vastanneet asiakkaat toivat vastauksissaan ilmi, että heistä oli mukavaa, kun sai ryhmään osallistumisen ansiosta sisältöä päiviinsä ja pääsi tekemään yhdessä ryhmässä muiden kanssa asioita kodin ulkopuolella. Asiakkaiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta nousi esiin vahvasti sama teema eli asiakkaat olivat tyytyväisiä siihen, kun pääsivät poistumaan kotoaan ja saivat mielekästä tekemistä ja sisältöä päiviinsä.

Kyselylomakkeeseen vastanneet asiakkaat toivat ilmi vastauksissaan, että syy miksi he osallistuivat mielellään toukokuun ryhmään, oli edellisen vuoden kuva ja sana -ryhmään osallistuminen ja siitä saadut positiiviset kokemukset. Keskustellessamme asiakkaiden kanssa siitä, mitkä muut tekijät vaikuttivat kesäkuun ryhmään osallistumiseen, olivat voimakkaasti se, että toukokuun ryhmän vetäjä oli heille entuudestaan tuttu, kuva ja sana ryhmän tilat Teo-hankkeella oli heille tuttuja ja aikaisemmat kokemukset vastaavasta ryhmästä olivat positiivisia. Tästä voidaan siis päätellä, että työttömillä ja syrjäytyneillä asiakkailla on tärkeää jatkuvuus ja yhteenkuuluvuuden tunne. Heidän on helppo lähteä matalalla kynnyksellä mukaan sellaiseen toimintaan, jossa ohjaajat sekä muut osallistujat ovat toisilleen entuudestaan tuttuja. Myös se madaltaa kynnystä, että toiminta tapahtuu heille entuudestaan tutussa ympäristössä ja se on mukavaa, tuttua ja turvallista, matalan kynnyksen toimintaa.

Kesäkuun Kuva ja Sana -jatkoryhmään asiakkaita osallistui tapaamiskerrasta riippuen 1-4 asiakasta. Asiakkaat toivat vastauksissaan ilmi, että Kuva ja Sana -jatkoryhmän sisältö oli heille mieleistä ja tekeminen oli mukavaa, kun se oli saman tyylistä, kuin toukokuun ryhmässäkin. Asiakkaat toivat vastauksissaan ilmi, että kesäkuun Kuva ja Sana -ryhmä vaikutti positiivisesti heidän osallisuuden tunteeseensa ja ryhmässä käytetyt kulttuuriset keinot, kuten valokuvaaminen, runojen kirjoittaminen ja maalaaminen olivat mieleisiä ja niiden avulla oli helppoa kertoa sen päivän tuntemuksista ja alkaa purkamaan ajatuksia niiden kautta.

Kesäkuun Kuva ja Sana -ryhmään osallistuneiden asiakkaiden määrä oli tapaamiskerrasta riippuen huomattavasti pienempi, kuin toukokuun ryhmään osallistuneiden asiakkaiden määrä. Asiakkaat, jotka olivat osallistuneet toukokuun ryhmään, mutta eivät olleet jatkaneet kesäkuun ryhmään kertoivat vastauksissaan, että ryhmän ajankohta ei ollut heidän elämäntilanteelleen suotuisa, koska olivat kiinni muualla juuri kesäkuun ryhmätapaamisten ajankohtana. Asiakkaat olisivat mielenkiinnolla halunneet nähdä, mitä uutta kesäkuun ryhmän sisältö olisi tuonut tullessaan ja millaista toimintaa ja tekemistä kesäkuun Kuva ja Sana -ryhmässä olisi järjestetty. Asiakkailta saatu kokonaispalaute oli positiivista ja asiakkaat olivat tyytyväisiä valmiiksi suunniteltuun toiminta runkoon ja jokaiselle ryhmätapaamiselle

suunniteltuun toimintaan. Asiakkaat eivät osanneet kertoa mitä olisivat toivoneet lisää ryhmätapaamisiin ja ryhmän toimintaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Toiminnallisen ryhmän ja tämän opinnäytetyn tavoitteena oli lisätä vaasalaisten työttömien ja syrjäytyneiden osallisuutta kulttuurisia keinoja apuna käyttäen. Pohdimme toiminnallisen ryhmän suunnitteluvaiheessa toiminnan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. (Kuvio 1.)

Vallitseva koronatilanne toi omalta osaltaan haasteita toiminnan suunnittelu ja toteutus vaiheessa ja koimme sen vaikuttavaksi tekijäksi mm. ryhmän mainostamiselle ja tiedottamiselle. Harvalla kohderyhmään kuuluvalla on esimerkiksi älypuhelinta, jolla olisi saanut tiedon esimerkiksi sosiaalisesta mediasta. Kaupoissa olleet mainokset ryhmästä oli herättänyt monien mielenkiinnon, mutta he eivät olleet kuitenkaan osallistuneet ryhmään vallitsevan tilanteen vuoksi (pelko). Jälkikäteen TEO:n henkilökunta kuuli asiakkailta, että oli kyllä nähneet mainokset. Koemme siis, että ryhmän markkinointi oli hyvää mutta koronan myötä olosuhteet ja aika eivät olleet parhaat mahdolliset tämän tyyliselle lähikontaktissa tapahtuvan ryhmän pitämiseksi.

Toiminnalle suunniteltu runko ja toiminnan sisältö oli mielestämme onnistunut ja asiakaslähtöinen ja asiakkailta itseltä saatu palaute oli positiivista ja meille jäi kuva siitä, että tällainen kulttuurillinen ja luova toiminta on mielekästä ja sillä pystytään lisäämään asiakkaiden osallisuuden kokemuksia.

Olisimme itse toivoneet suurempaa osallistujia määrää kesäkuussa pitämäämme ryhmään, jotta tulokset olisivat luotettavampia ja kattavampia ja olisimme saaneet useamman asiakkaan näkökulman ja mielipiteen meidän suunnittelemaasta toiminnasta.

Swot -analyysin nelikenttään (Kuvio 1.) tuli suunnittelu- ja toteutusvaiheen jälkeen uusia kohtia, jotka ottaisimme huomioon tarkemmin jatkossa, mikäli järjestäisimme vastaavanlaisen ryhmän uudelleen. Nämä uudet kohdat ja huomiot

merkitsimme Swot- analyysin nelikenttään punaisella tekstillä, jotta siitä voi nähdä miten olimme ajatelleet nelikentän ennen toiminnallista ryhmää ja mitä uutta havaitsimme toiminnallisen ryhmän pitämisen jälkeen.

Taulukko 1. SWOT-analyysin nelikenttä

<p style="text-align: center;">Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pitkäaikaiset tutut asiakkaat - Projektin jatkuvuus, monipuolisuus ja joustavuus - Asiakaslähtöisyys 	<p style="text-align: center;">Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koronaviruksen mahdollinen vaikuttaminen ryhmän toteutukseen ja toimintaan - Asiakasryhmän elämäntilanteen muutokset - Asiakasryhmän omien voimavarojen ja jaksamisen vaihtelet
<p style="text-align: center;">Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisuus saada toiminnallisesta ryhmästä pysyvä osa TEO-hankkeen toimintaa - Aktiivisella tiedottamisella ja mainostamisella uusien asiakkaiden hankkiminen hankkeelle ja kuva ja sana ryhmään 	<p style="text-align: center;">Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallisen ryhmän toteutuksen peruuntuminen tai viivästyminen koronaviruksen vuoksi - Asiakkaiden elämäntilanteen äkilliset muutokset ja sen vuoksi ryhmään osallistumisen peruuntuminen

Ottaisimme mahdolliset muutokset paremmin huomioon jatkossa ja parantaisimme toimintaa vielä entisestään, niin että meillä olisi selkeämmät toimintamallit eri ryhmä kokoonpanoja ajatellen. Nyt kun koronatilanne vaikutti huomattavasti osallistujamäärään olisi ryhmän toimintaa voitu suunnitella vielä enemmän yksilölliseksi, vaikka koemme että vertaistuki toisilta ryhmänjäseniltä ja yhteisöllinen työskentely ryhmän kanssa on toimiva toimintamalli ja se antaa paljon niin asiakkaille itselleen kuin työntekijöillekin ja saimme ryhmän toimimaan myös hyvin tällaisenaan.

Johtopäätelmänämme on, että tällaiselle ryhmälle ja toiminnalle on tarvetta ja kysyntää Vaasassa. Sen avulla voidaan edistää asiakkaiden osallisuutta ja vuorovaikutusta ja siitä voidaan saada kokonaisvaltainen hyöty asiakkaille.

8 POHDINTA

Koemme itse onnistuneemme toiminnallisen ryhmän suunnittelussa ja toteutuksessa hyvin. Loimme toiminnalliselle ryhmälle rungon alusta alkaen itse ja suunnitelimme toiminnan sisällön asiakaslähtöiseksi ja mielekkääksi, asiakkaiden toiveet ja tarpeet ensisijaisina huomioon ottaen.

Meidän päätavoittemme toiminnan suunnitteluvaiheesta alkaen on ollut asiakaslähtöinen hyvinvointia edistävä toiminnallinen ryhmä, jonka pääteemoiksi valikoitui osallisuus, kulttuurinen vuorovaikutus ja green care. Saimme sisällytettyä kaiken tämän toiminnalliseen ryhmäämme jollain tasolla, ja tämä osoittaa myös osaltaan toiminnan onnistumista.

Ensimmäisestä tapaamisesta alkaen otimme asiakkaita mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja annoimme heille tilaa ja mahdollisuuden tuoda omia toiveita esiin toiminnan ja ryhmän sisällön suhteen.

Kulttuurinen vuorovaikutus tuli esiin joka kerralla erilaisia luovia menetelmiä apuna käyttäen. Käytimme valokuvaamista, maalaamista, askartelua, kirjoittamista ja runoja apuvälineinä tunteiden ja ajatusten ilmaisuun ja näiden kautta asiakkaat pääsivät kosketuksiin erilaisten kulttuuristen ja luovien keinojen käytön kanssa.

Green care ajatus ja luonnon tuomat positiiviset kokemukset ja vaikutukset tulivat osaksi ensimmäistä tapaamiskertaamme, jolloin lähdimme lähiympäristöön valokuvaamaan. Yhdessä ulos lähteminen ja lähiympäristön, luonnon, kasvien ja rakennusten kuvaaminen ja tutkiminen on todella hyvä tapa päästä tutustumaan ympäristöön ja kosketuksiin esim. ympäröivän luonnon kanssa. Tällainen toiminta auttaa myös eri kautta tutkimaan ja tulkitsemaan omia tunteita ja ajatuksia, kun aletaan syvemmin pohtimaan syitä sille, miksi kukin valikoi juuri ne kohdat tai asiat ympäristössä, joista otti valokuvia. Green care ja kierrätysajatus tuli myös esiin

kolmannella tapaamiskerralla, jolloin askartelimme kierrätykseen menevistä lehdistä unelmakarttoja ja hyödynsimme niitä materiaaleina.

Omalla toiminnallamme ja työotteellamme pyrimme kannustamaan asiakkaita ja vahvistamaan heidän osallisuutensa ja yhteenkuuluvuuden tunnettaan sekä lisäämään heidän itseluottamustaan omiin kykyihin ja omaan osaamiseensa ja sitä kautta pyrimme osaltamme parantamaan heidän henkistä hyvinvointiaan. Halusimme jokaisella tapaamiskerralla antaa oikeasti aikaa kuulumisten vaihtamiselle ja omasta voinnista ja sen hetken jaksamisesta puhumiselle, koska monella omat sosiaaliset verkostot ovat pienet ja tällaiset kohtaamiset ja kuulluksi tulemisen kokemukset ovat merkittäviä ja ne voivat olla todella suuressa roolissa asiakkaiden elämässä.

Aiempia tutkimuksia ei ole samanlaisesta ryhmästä tehty. Mutta osallisuuteen liittyen on tutkimuksia tehty eri tavoin ja teemoin. Niihin ei kuitenkaan voi verrata tekemäämme opinnäytetyötä, sillä aiheemme toiminnallisena eroaa huomattavasti. Teoriaosuudet ovat ainoita, joita löytyy useammasta tutkimuksesta. Niitä verratessa, oli mukava huomata, kuinka moneen eri teemaan samoja teorioita voi käyttää ja hyödyntää.

Koemme, että tällaisen toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus sopi hyvin meille ja meidän persoonillemme ja saimme koko projektin prosessista todella paljon irti niin ammatillisessa mielessä kuin henkilökohtaisella tunne tasolla.

Olemme nauttineet koko prosessista sen suunnittelu vaiheesta ja toteutuksesta. Oli todella hienoa saada tukea ja apua, materiaaleja ja vinkkejä alan ammattilaisilta ja kulttuuriasiantuntijalta ja sitä kautta saada paljon lisää omaan ammatilliseen osaamiseen ja omiin ammatillisiin työmenetelmiin.

Asiakkaiden kanssa vuorovaikutuksessa oleminen ja yhdessä asiakkaiden kanssa ideoiminen ja luova tekeminen toimi todella hyvin opinnäytetyöllemme asetetun

teeman kanssa ja näimme ja koimme konkreettisesti itse sen kuinka kulttuurisia keinoja ja luovuutta apuna käyttäen saadaan lisättyä asiakkaiden osallisuutta ja kehitettyä ja parannettua vuorovaikutusta.

Saimme taiteen ja kulttuurin ei keinoin avattua asiakkaiden tuntemuksia, pelkoja, toiveita ja haaveita ja saimme aikaan keskusteluita, joita emme usko, että olisimme saaneet aikaan ilman taiteen ja kulttuurin keinoja.

Korona tilanne asetti toiminnalliselle ryhmällemme omat haasteensa ja heikkouksensa ja oma ammattitaitomme ja kokemuksemme tällaisen ryhmän suunnittelemisesta ja järjestämisestä on vasta alkuvaiheessa, joten jälkikäteen pohdittuna olisimme voineet vielä hioa toimintaa paremmaksi ja toimivammaksi ja saada mahdollisesti vielä enemmän asiakkaita osallistumaan. Ehkä myöhäisempi ajankohta olisi ollut parempi, esimerkiksi syksy. Tästä syystä ajattelimme, että tämän kaltaisen ryhmä olisi mahdollisuuksien mukaan hyvä järjestää tulevaisuudessakin TEO-hankkeessa tai miksi ei jossain muuallakin.

Koemme oppineemme paljon ryhmän aikana. Oma ammatillinen kasvumme näkyi toiminnassamme esimerkiksi siinä, kun otimme kiperiäkin asioita puheeksi asiakkaidemme kanssa. Myös eri ihmisten kanssa toimiminen onnistui mielestämme loistavasti, mutta se ei tullut kummalekaan yllätyksenä. Koemme molemmat sen yhdeksi suurimmaksi vahvuudeksemme.

Sosiaalialan kompetenssien ”eettinen osaaminen” osuudessa on kohta ihmisarvon, tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämisestä. Koemme että onnistuimme huomioimaan tämän hyvin ryhmän toteutuksessa. Muutamassa suullisessa palautteessa saimme kuulla, kuinka ryhmään oli mukava tulla, koska jokainen otettiin vastaan tasavertaisena osallistujana, vaikka taustat jokaisella ovatkin hyvinkin erilaiset. Kompetensseissa on kohta, jossa kerrotaan tilanteeseen sopi-

vien työmenetelmien valitsemisesta. Tästä puhuimme ääneen, miten hyvin tässäkin mielestämme onnistuimme. Joissain asiakastilanteissa joutui hieman muuttamaan alkuperäisiä suunnitelmia. Onneksemme olimme tehneet varasuunnitelmia ja varautuneet tällaisiin tilanteisiin etukäteen. Yhteiskuntaosaamisen kohdassa on tärkeänä asiana syrjäytymisen ehkäisy yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Tämä on TEO-hankkeen yksi tavoitteista, joten jo siinä se tuli mukaan toimintaamme. Koemme onnistuneemme tässä, koska palautteiden perusteella jokainen koki saavansa esimerkiksi itsevarmuutta itseään koskevien päätösten ja asioiden tekemiseen.

Osallisuus ja osallistava taide, kulttuuri hyvinvointi ja vuorovaikutus ja kulttuuriin osallistuminen sekä green care ajatus saatiin kaikki sisällytettyä onnistuneesti toimintaan ja nämä käsitteet otettiin toiminnassamme käytäntöön ja niiltä osin opinnäytetyö ja sen aihe on onnistunut ja toteutunut.

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Projektin aiheen valinta on jo eettinen kysymys, koska siihen liittyy hyötynäkökohdian ja merkityksellisyyden pohtiminen. Joudumme aihetta valitessamme miettimään, kenen ehdoilla projektia tehdään ja kenelle se on hyödyksi. Haavoittuvan kohdejoukon havainnointi voi olla eettisesti arveluttavaa, jos saadut tulokset eivät tuota kohdejoukolle itselleen hyötyä.

Projektin edetessä joudumme tekemään valintoja siitä, miten aineisto kerätään. Eettiset näkökohdat on otettava erityisen tarkasti huomioon silloin, kun haastatellaan ja havainnoidaan ihmisiä. "Tutkijan" on varmistuttava siitä, että ainakin seuraavat kohdat täyttyvät: havainnoitavat ryhmään osallistujat osallistuvat ryhmään vapaaehtoisesti, tutkittaville annetaan riittävästi ja avoimesti tietoa projektin tarkoituksesta ja toteuttamistavasta, projektin aikana saatuja tietoja käsitellään luot-

tamuksellisesti ja siten, että niillä ei aiheuteta osallistujalle haittaa, projektia varten kerätty aineisto hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. (Spoken 2018.)

Koko opinnäytetyömme ja toimintamme lähtökohtana oli saada kohderyhmällemme eli työttömille ja syrjäytyneille vaasalaisille hyötyä projektin ja opinnäytetyömme kautta. Halusimme tämän opinnäytetyön ja sitä varten laatimamme toiminnallisen ryhmän ansiosta parantaa ja lisätä työttömien ja syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien vaasalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia, mutta ennen kaikkea osallisuutta ja vuorovaikutusta yhteiskunnassa kulttuurisia keinoja apuna käyttäen. Koemme siis vahvasti, että projektin aiheen vallinnasta lähtien se on ollut eettinen ja asiakaslähtöinen ja pyrkimyksemme ja tavoitteemme on ollut kohderyhmämme edun mukainen.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Olemme tuoneet toiminnallisen ryhmämme alusta alkaen asiakkaille tiedoksi sen, että teemme ryhmästä ja sen sisällöstä opinnäytetyötä. Jo toukokuussa pidetyssä kuva- ja sana ryhmässä toimme ilmi, että aiomme järjestää jatkoryhmän kesäkuun ajalle ja me toimimme sen ohjaajina, koska teemme ryhmästä opinnäytetyön.

Kun pyysimme toiminnalliseen ryhmään osallistuneilta asiakkailta palautetta ryhmästä kyselylomakkeelle, olimme tuoneet selkeästi ilmi jo kyselylomakkeen alussa, sen että kyselylomakkeen vastauksia käytetään osana opinnäytetyötämme. Korostimme sitä, että asiakkaiden anonymiteetti säilytetään täysin eikä lomakkeille tarvitse laittaa omia henkilötietoja, eikä ne tule missään vaiheessa ilmi opinnäytetyössämme.

Opinnäytetyömme reliabiliteetti voidaan nähdä mielestämme kahdella tavalla. Se on luotettava koska saamamme asiakaspalautteen mukaan asiakkaat olivat tyytyväisiä toiminnallisen ryhmän sisältöön ja kokivat oman osallisuutensa lisääntyneen

ryhmän ansiosta. Kuitenkin puhutaan todella pienestä joukosta ihmisiä, joten projektimme ja opinnäytetyömme aihetta ei voida laittaa esim. koko Suomen tai edes Vaasan laajuiseen vertailuun. Tutkimustuloksemme ei siis osoita kaikkien vaasalaisten työttömien ja syrjäytyneiden kokemuksia ryhmän vaikutuksista omaan osallisuuden kokemukseen tai oman hyvinvoinnin lisääntymiseen tai vuorovaikutuksen parantumiseen.

LÄHTEET

Aschan T. & Juhola J. 2021 Ihmisenhuoltokirja, Hyvinvointia taiteesta, kulttuurista ja luonnosta, viitattu 13.11.2021

Eldis, sananhaku (eng.), viitattu 19.11.2021 <https://eldis.org/keyissues/what-participation>

Green Care Finland, Mitä on Green Care, Viitattu 13.11.2021. <https://www.gcfinland.fi/green-care/>

Houni P. & Turpeinen I. & Vuolasto J. 2020 Taidetta, Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja, viitattu 13.11.2021 <file:///C:/Users/J%C3%A4rjestelm%C3%A4nvalvoja/Downloads/Kulttuurihyvinvoinnin%20k%C3%A4sikirja.pdf>

MIELI ry 2021, Kun työttömyys jatkuu ja jatkuu. Viitattu 13.11.2021. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/tyottomuus-voi-kuormittaa/kun-tyottomuus-jatkuu-ja-jatkuu/>

Nurmikoski H. 2022. Työllistymisenportaat, Vaasan kaupungin työllistämispalvelut. Viitattu 15.1.2022.

Opintokeskus Sivis, SWOT-analyysi, viitattu 2.11.2021, <https://www.ok-sivis.fi/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia/arvioinnin-tiedonkeruun-menetelmia/swot-analyysi>

Proakatemia essee pankki, Mikä on projekti 12.12.2018?, viitattu 25.10.2021 <https://essee pankki.proakatemia.fi/soluessee-mika-on-projekti/>

Spoken 2018, tutkimuksen eettisyys, viitattu 14.11.2021 <https://spoken.fi/tutkimuksen-eettisyys/>

Stat Tilastokeskus. Työvoimatutkimus, julkaistu 2021, viitattu 20.11.2021. https://www.stat.fi/til/tyti/2021/04/tyti_2021_04_2021-05-25_tie_001_fi.html

STM, syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen, viitattu 13.11.2021 <https://stm.fi/syrjautymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. Sosiaalialan kompetenssit, viitattu 15.11.2021. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>

Taikusydan – taiteen, kulttuurin ja hyvinvoinnin valtakunnallinen yhteyspiste, Turun Ammattikorkeakoulu, Käsitteet, viitattu 13.11.2021. <https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/kasitteet/>

Malm T. & Pietiläinen J. Theseus opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/handle/10024/490017>

Härkönen J. Theseus opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/handle/10024/153506>

Takala H. Theseus opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/handle/10024/161465>

Vilka H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 15.1.2022. Helsinki: Tammi.

Virolainen J. 2015 Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen, 2015, Cuporen verkkojulkaisu 26. Helsinki: Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, viitattu 14.11.2021 https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf

9 LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Tämä kyselylomake tulee opinnäytetyön liitteeksi. Vastaamalla tähän kyselylomakkeeseen annat suostumuksesi sille, että vastauksesi tulevat osaksi opinnäytetyötä. Kaikki vastauslomakkeet tulevat anonyymeinä, joten henkilöllisyytesi ei tule esille opinnäytetyössämme.

Opinnäytetyö: Osallisuutta kulttuurisesta vuorovaikutuksesta, VAMK

KYSELYLOMAKE

KUVIA JA SANOJA -RYHMÄ, TEO –HANKE

Toukokuun kuvia- ja sanoja ryhmä:

Ohjaajat: Leena Nyqvist, Elli-Maija Masanen, Sanni Väättäinen

Teemat: Osallistava taide, osallisuus, luovuus

1. Mikä herätti mielenkiintosi ryhmään ja mikä sai sinut osallistumaan kuvia ja sanoja ryhmän toimintaan?

2. Mikä ryhmän sisällössä/toiminnassa oli erityisesti mieleesi?

3. Koitko, että ryhmään osallistuminen lisäsi osallisuuden tunnetta?

4. Mitä positiivisia vaikutuksia/seurauksia ryhmään osallistumisesta syntyi sinulle?

Kesäkuun kuvia- ja sanoja jatkoryhmä:

Ohjaajat: Elli-Maija Masanen, Sanni Väättäin

Teemat: Osallistava taide, osallisuus, luovuus

1. Mitä mieltä olit kuvia ja sanoja jatkoryhmän sisällöstä ja aiheista?

2. Koitko että ryhmässä käytetyt kulttuurisen vuorovaikutuksen keinot vaikuttivat osallisuuteesi positiivisesti?

3. Jotta olisit sitoutunut jatkoryhmän toimintaan, millaista ryhmän toiminnan sisällön olisi mielestäsi pitänyt olla?

4. Oliko elämäntilanteesi tai jatkoryhmän ajankohta sinulle epäsuotuisa?

5. Mitä olisit toivonut kurssilta ja millaisia odotuksia sinulla oli jatkoryhmää ajatellen?

Muuta palautetta ryhmistä:

KIITOS!

Liite 2. Tapaamiset (4)**1. Tapaaminen 8.6.2021, klo 10-13 ”Tutustutaan ympäristöön”**

Klo 10 Aloitetaan tapaaminen kuulumisten vaihtamisella ja kahvittelulla. Keskustellaan asiakkaiden kanssa heidän päivän tuntemuksistaan ja voinnistaan ja millä tuntemuksilla uusi viikko on aloitettu. Keskustellaan heidän toiveistaan tuleville kerroille ja suunnitellaan toimintaa ohjaajien ennakkoon tekemien suunnitelmien ja asiakkailta tulleiden toiveiden mukaan.

Klo 11 Lähdetään ulos kuvaamaan ympäristöä ja sovitaan yhdessä teema aamun keskustelujen pohjalta, jonka ympärille kuvia lähdetään ottamaan.

Klo 12 Palataan takaisin hankkeen tiloihin ja käydään yhdessä kuvia läpi ja keskustellaan niistä heränneistä ajatuksista ja tehdään kirjoitus tai runo kuvien pohjalta.

Klo 12.45 Kerrotaan seuraavan tapaamisen aihe ja viimeistellään ja lopetellaan tapaaminen.

2. Tapaaminen 15.6.2021, klo 10-13 ”Ajatukset pensselin päähän”

Klo 10 Aloitetaan tapaaminen kuulumisten vaihtamisella. Keskustellaan asiakkaiden kanssa heidän päivän tuntemuksistaan ja voinnistaan ja millä tuntemuksilla uusi viikko on aloitettu.

Klo 10.30 palautellaan mieleen viimekerran kuvat ja kirjoitukset ja lähdetään niiden pohjalta työstämään maalauksia. Asiakkaat saavat maalaamisen avulla käsitellä kuvien ja kirjoitusten kautta esiin tulleita tunteita ja ajatuksia. Maalaamisen lomassa kahvittelua ja keskustelua asiakkaiden kanssa.

Klo 11.30 käydään läpi asiakkaiden maalauksia ja mitä maalaukset asiakkaille kertovat heidän ajatuksistaan ja miten ne liittyvät aikaisempiin kuviin ja kirjoituksiin.

Klo 12.30 Käydään läpi seuraavan tapaamisen teemaa ja aihetta ja viimeistellään ja lopetellaan tapaaminen.

3. Tapaaminen 22.6.2021, klo 10-13 ”Leikkaa, liimaa, lätki. Unelmoi”

Klo 10 Aloitetaan tapaaminen kuulumisten vaihtamisella ja kahvitelulla. Keskustellaan asiakkaiden kanssa heidän päivän tuntemuksistaan ja voinnistaan ja millä tuntemuksilla uusi viikko on aloitettu.

Klo 11. Aletaan kerätä materiaaleja unelmakarttoja varten. Asiakkaat saavat koota isolle kartongille aikakausi lehdistä kuvia ja sanoja ja as-karrella ja koristella unelmakartat aiheena on asiakkaiden omat unelmat elämään liittyen, tulevaisuuden tavoitteet ja haaveet ja mitkä asiat edistävät ja auttavat heitä osallisuudessa ja vuorovaikutuksessa ja omien unelmien tavoittelussa esim. työllistymiseen liittyen.

Klo 12 Käydään läpi asiakkaiden unelmakartat ja keskustellaan niistä.

Klo 13 Ensitapaamisen aiheesta ja sisällöstä asiakkaille tiedottaminen ja tapaamisen päättäminen.

4. Tapaaminen 29.6.2021, klo 10-13 ”Omat vahvuudet”

Klo 10 Aloitetaan tapaaminen TEO-hankkeen tiloissa ja lähdetään asiakkaiden kanssa yhdessä torille kahville. Kahvitelun lomassa kuulumisten vaihtoa ja keskustelua ryhmän aikaisemmista tapaamisista ja niistä heränneistä ajatuksista.

Klo 11 Palataan TEO-hankkeen tiloihin ja tehdään asiakkaiden kanssa yhdessä kymmenen kohdan ”huoneen taulut” itselle omista vahvuuksista ja hyvistä puolista.

Klo 12 Käydään tehtävät läpi ja annetaan asiakkaille palautelomakkeet täytettäväksi.

Klo 13 Päätetään tapaaminen.

Mahdollinen tapaaminen 6.7.2021 klo 10-13

Yhdessä asiakkaiden kanssa sovittu tapaamiskerta. Vapaamuotoinen tapaamiskerta, jonka sisältö suunnitellaan lähes täysin asiakkaiden toimesta.

Liite 3. Saatekirje

Tämä saatekirje lähetettiin ennen Kuva ja Sana -ryhmän alkua jokaiselle ryhmään ilmoittautuneelle.

Hei sinä, Kuvia & Sanoja -ryhmästä kiinnostunut!

Monelle TEO-hanke onkin jo tuttu, mutta tämä tuleva ryhmä ei.

Ryhmässä pohditaan kuvien ja sanojen avulla eri keinoin omien mielen sopukoita. Omien tuntemuksien mukaan, kukin omalla tavallaan.

Ryhmäkerrat ovat joka tiistai klo 10-13, kesäkuun 2021 ajan.

Ryhmäkerroilla käytämme erilaisia kulttuurisia menetelmiä ja tapoja päästä tutustumaan upeaan kulttuuriimme, jota Vaasastamme, ympäriltämme löytyy. Ensimmäisellä kerralla suunnittelemme yhdessä, mitä kukin haluaisi tehdä tai nähdä eri ryhmäkertojen aikana. Voimme käydä esimerkiksi vierailuilla taidekodissa. Toisin sanoen, suunnittelemme siis yhdessä mitä ryhmäkerrat voisivat sisältää.

Kuva & Sana -ryhmä pohjautuu opinnäytetyöhömme, joka tehdään TEO-hankkeelle (Työkykyä ja elinvoimaa osallisuudesta). Opinnäytetyön tekee kaksi Vaasan ammattikorkeakoulun opiskelijaa: Elli-Maija Masanen ja Sanni Väätäinen. Elli-Maija työskentelee ohjaajana TEO-hankkeessa.

Opinnäytetyömme tavoite on lisätä siihen osallistujien osallisuuden tunnetta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämänlaatuun tuottamalla kulttuurisisältöä. (esim. runoja, valokuvausta, musiikkia, taidenäyttelyä, näyttelyä). Osana tavoitetta on löytää mielekästä tekemistä arkeen ja harjoitella keinoja itsensä toteuttamiseen, sekä sen kautta voimaantumista. Pyrimme löytämään jokaiselle osallistujalle jonkin henkilökohtaisen mielenkiinnonkohteen.

Ryhmään mukaan osallistujat on pyydetty mukaan ryhmään oman kiinnostuksen mukaan TEO-hankkeen asiakkaista. Ryhmään osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Sovimme aluksi ryhmässä, että mahdolliset jaetut henkilökohtaiset asiat ryhmän kesken jäävät luottamuksella vain ryhmän sisälle.

TEO- hanke on ESR (Euroopan sosiaalirahasto) rahoitteinen hanke. Ryhmään osallistuminen ei osallistujalle maksa mitään, hanke kustantaa mahdolliset kulut.

Työkuntoa ja elinvoimaa osallisuudesta hankkeen projektipäällikkö Nina Waxlax, sekä Vaasan kaupungin työllistämistä vastaava Helena Nurmikoski ovat antaneet luvan tälle opinnäytetyölle, joka toteutetaan 8.6.2021-29.6.2021.

Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot:

Elli-Maija Masanen [REDACTED]

Sanni Väätäinen [REDACTED]

Ohjaaja:

Heidi Blom [REDACTED]

Valmis työ löytyy tekijän/tekijöiden nimellä valmistumisen jälkeen osoitteesta www.theseus.fi

Liite 4. Työllistymisen portaat

Työllistymisen portaat / palvelupolku kaiken ikäisille

